

Soproni Szemle

2017. második szám

hetvenegyedik évfolyam

TARTALOMJEGYZÉK

EMLÉKEZŐ ÍRÁSOK

FODOR TAMÁS: Polgármesteri ajánlás	111
A SZERKESZTŐSÉG: Búcsú Kubinszky Mihálytól	112
WINKLER BARNABÁS: Emlékezés Kubinszky Mihály Széchenyi- és Ybl-díjas építészre	114
FINTA JÓZSEF: Néhány emlékező mondat Kubinszky Mihályról	117
HADAS LÁSZLÓ: A dór fejezet. Kubinszky Mihály építészeti kritikai elvei	119
ZÁBRÁNSZKYNÉ PAP KLÁRA: A városépítés és városrendezés Kubinszky Mihály munkásságában	125
SOMFALVI GYÖRGY: Kubinszky Mihály, az egyetemi professzor	142
MAJDÁN JÁNOS: Kubinszky Mihály, egy nem vasutas vasúti szakíró	150
BARTHA DÉNES: Kubinszky Mihály és a Kitaibel Pál Természettudományi Asztaltársaság	156
BARANYAI LENKE: Kubinszky Mihály tevékenysége a Soproni Helytörténészek Körében	162

TANULMÁNYOK KUBINSZKY MIHÁLY EMLÉKÉRE

JANKÓ FERENC: Sopron ipari örökségéről	165
VEÖREÖS ANDRÁS: Győr ipari építészetének öröksége: az olajgyári kémény	191
BENDE ATTILA: A főiskolás elődök értékteremtő összefogása. A „KISZ-ház” létrehozásának rövid története	209

SOPRONI KÖNYVESPOLC

SÁGI ÉVA (összeáll.): Kubinszky Mihály válogatott publikációi	219
---	-----

Bevezető

Amikor felkérést kaptam a Soproni Szemle szerkesztőségétől, hogy Kubinszky Mihályról mint városépítésről-városrendezőről írjak, kétféle érzés kavargott bennem.¹ Egyrészt, nagy megtiszteltetésnek éreztem, hogy részese lehetek a Professor Úr munkássága bemutatásának, hiszen mindig nagy tisztelője voltam. Sopronban több mint egy évtizedig közvetlen szakmai kapcsolatban voltunk. Másrészt, hirtelen nem is tudtam, mit írhatnék pályájának erről a vetületéről, hiszen tulajdonképpen nem készített egyetlen városrendezési tervet sem. De amikor végiggondoltam, hogy hosszú munkássága alatt mennyi mindent kezdeményezett, véleményezett, javasolt, írt, kutatott, elemzett, szervezett, menedzselte, hány előadást tartott, amelyek mind-mind szoros összefüggésben vannak a városépítéssel és városrendezéssel, ráébredtem, hogy bőven van miről írni.

Hiszen, ha ezeket a kifejezéseket hallom, hogy: jellegvédelem, karaktervédelem, „kerítésadó”, tudatformálás, rögtön Kubinszky Mihály jut eszembe. Egyik első kezdeményezője volt a jellegvédelem bevezetésének a lövéri villák vonatkozásában, és komolyan gondolta, hogy a csúf és monumentális, a városképet rontó kerítések miatt kerítésadó kellene kivetni a településeknek, elsősorban Sopronnak a Lőver területére. Egész szakmai munkássága, különösen városépítői és városrendezői tevékenysége minden elemében a tudatformálást szolgálta a szakemberek, a városlakók, a civilek körében egyaránt, és segíti követendő példájával ma is, ha írásait, könyveit olvassuk.

Ebben a városépítési-városrendezői munkában nagy segítője és társa volt felesége, Éva asszony, aki a városrendezés mellett kötelezte el magát tervezőként, majd Sopron város Építési Osztályának vezetőjeként, azaz hatósági és városrendezési építészeként, mai értelemben főépítészeként.² Nekem szerencsém volt nyolc évig (1974–1982) Éva asszony beosztott munkatársa lenni a soproni városházán, városrendezési csoportvezetőként, főépítész feladatokat ellátva, így közvetlen tapasztalatokat is szereztem.

Áttekintve Kubinszky Mihály szakmai folyóiratokban megjelent cikkeinek korántsem teljes kigyűjtését,³ megdöbbentem, mert bár sok írását a megjelenéskor olvastam, nem gondoltam volna, hogy publikációinak száma jócskán félezer feletti, a róla szóló írások száma pedig közel negyven. Pedig e kigyűjtés hiányos és esetleges, továbbá ezek a publikációk nem tartalmazzak mindent, ami városépítési-városrendezési tevékenységébe

¹ Köszönöm a Soproni Szemle szerkesztőségének a felkérést ezen írás elkészítésére, továbbá Jankó Ferenc szerkesztőnek, aki különösen sok jó tanáccsal látott el az írás közben. További köszönet illeti mindazokat, akiket az egyes konkrét témáknál megemlítek, s akik Sopronnal és Kubinszky Mihállyal kapcsolatban voltak. De a köszönő sorból Kubinszky Mihályné Éva asszony és építész fia, Kubinszky András sem maradhat ki.

² Az 1950-es, '60-as években a városok nem alkalmaztak főépítést (annak ellenére, hogy magát a feladatot ellátták), akkor ilyen státusz nem volt. Sopronnak a nyolcvanas évek közepétől volt kinevezett főépítésze.

³ www.matarka.hu

tartoznak, mint például Sopron Város Önkormányzata Városfejlesztési Bizottságában és annak Építész Albizottságában, illetve a Soproni Városszépítő Egyesület képviselőjeként, elnökeként való közreműködését. Az utóbbiban végzett szerteágazó munkáját Józán Tibor, az Egyesület elnöke bemutatta,⁴ ezért itt csak néhány városépítési-városrendezési vonatkozást említek.

A városrendezés, a városépítés és az urbanisztika fogalma többféle megközelítésben

Szükségem tartom körbejárni, hogy mit is jelentenek valójában a „városrendező”, a „városrendezés”, a „városépítés” és az „urbanisztika” fogalmak, mert így lehet Kubinszky Mihály városépítői-városrendezői munkásságát értelmezni és bemutatni. Érdekes módon, ezek a fogalmak nincsenek steril egyértelműséggel meghatározva,⁵ de a többféle megközelítés valahol összekapcsolódik az abban közreműködő személyek révén.

Lewis Mumford 1961-ben megjelent *The City in History* című könyvében ma is elfogadott és találó meghatározást adott: „A város legfontosabb funkciója, hogy a hatalmat formává, az energiát kultúrává, az élettelen anyagot eleven művészi jelképekké, a biológiai újratermelést pedig társadalmi kreativitássá alakítsa át. A város nem felelhet meg pozitív funkcionális követelményeinek, ha nem teremtjük meg azokat az új intézményes feltételeket, amelyek révén meg tudunk birkózni a jelenkori ember rendelkezésére álló mérhetetlen energiával.”⁶ Kubinszky Mihály ezt már minden bizonnyal a hatvanas években, eredetiben olvasta, mert ez jellemezte abban az időben is a városépítésről-városrendezésről való gondolkodását.

Mérföldkő volt e fogalmak értelmezésében Granasztói Pál meghatározása: „Urbanisztikán a települések hálózatának, csoportjainak és az egyes településeknek, részeiknek a fejlesztését, tervezését, építését, rendezését és az ezekhez kapcsolódó egyéb tevékenységeket együttesen értjük: ide értve a szervezési, az igazgatási, a fenntartási és a mindezekhez szükséges elméleti politikai (telepítés-, lakás-, telek, stb. politikai), kutatási, módszertani, oktatási, jogszabály-alkotási, valamint információs tevékenységet is. Az urbanisztika tehát számos szerteágazó tevékenység, ismeret, valamint elmélet és gyakorlat együttes (komplex) művelése, alkalmazása.”⁷

A Kubinszky Mihály által szerkesztett *Modern építészeti lexikon* városrendező szócikket nem tartalmaz, a városrendezés és az urbanisztika fogalmaknál egyaránt a ’városépítés’ címszóra utal. E szerint a városépítés: „Szűkebben értelmezve: új városok, városrészek létesítésére, vagy meglévő városok átépítésére vonatkozó egységes műszaki elgondolások tervszerű végrehajtása. Ezen túlmenően városépítésnek nevezhető minden olyan spon-tán, elhúzódo, szakaszos építési tevékenység is, amely városok létesítésével kapcsolatos.

⁴ Józán Tibor: Kubinszky Mihály emlékére. Soproni Szemle 70. (2016), 367–379.

⁵ Meggyesi Tamás professzor emeritus szintén Lewis Mumford és Granasztói Pál meghatározásait tartja mérvadónak.

⁶ Lewis Mumford: A város a történelemben. Budapest, 1985. 528.

⁷ Granasztói Pál: Építészet és urbanisztika. Budapest, 1973. 81.

Kubinszky Mihály: Szentlélek utca, akvarell, 1969. (A Kubinszky család tulajdonában)

A városépítési tevékenység körébe tágabb értelemben mindenfajta településsel és települések környezetével, az ún. városkörnyékekkel kapcsolatos műveletek is beletartoznak. Szokásos a városrendezés szinonimájaként említeni, de a két fogalom nagymértékű egybeesése mellett a városrendezés elsődlegesen a városépítés tervezési-szervezési oldalát jelenti. Ugyancsak szokásos az urbanisztikával helyettesíteni, ennek a gyűjtőfogalomnak azonban a városépítés csupán egy szektorát képezi. [...] Elméleti alapját elsősorban a településtudományi kutatások eredményei szolgáltatják, de hasznosítja más műszaki és társadalomtudományok ismeretanyagát is.”⁸

Kubinszky Mihály városépítésről-városrendezésről való hitvallását igen hűen tükrözi Granasztói Pálról készített írásának részlete: „A városépítés fiatal tudományág. A 19. század végén, az ipari forradalom következményeként felgyorsult urbanizálódás tette kutatását, oktatását és mindenekelőtt a felismerések eredményeinek alkalmazását szükségessé. Összetett tudományág, elsősorban az építőtevékenységhez kötődik, de a földrajz, a szociológia, a rohamos kibontakozás reggelén levő közlekedés, az elmaradott, de növekvő igényekkel sürgetően jelentkező közművesítés és még más ismeretek – például a meteorológia is – kapcsolódnak hozzá. A városépítéssel szinte legközvetlenebb kapcsolatként együtt él a látványi megjelenés, a városépítészet. Mert a városépítésnek művészeti eredménye és kritériuma a városépítészet. Sok egyedi alkotásra érvényes építési követelmény a városépítésben halmozott mértékben jelentkezik, így a terek-utak vonalvezetése és az általuk határolt épülettömbök kompozíciója, a lakótömbök átszellőzése és benapozása, a belső városkép, az együttesek tájba illesztése. Széles a skála.”⁹ Itt és így ér össze, zárul

⁸ Kubinszky Mihály (szerk.): Modern építészeti lexikon. Budapest, 1976. 417.

⁹ Kubinszky Mihály: Száz éve született Granasztói Pál. Magyar Szemle 17. (2008), 11-12. sz. 141-147.

be a kör, a városrendezés – városépítés – urbanisztika fogalmak meghatározása terén, s mindezek összekötője esetünkben Kubinszky Mihály.

Kubinszky Mihály városépítő, városrendező tevékenységének részletei írásaiban

Városrendező – városépítő – városépítész munkásságának fontos állomásai azok a szakmai cikkek, amelyek közvetlenül vagy közvetett módon kapcsolódnak az urbanisztikához. Igen érdekes kritikai visszapillantást adott közre 1985-ben „40 év városépítésének mérlege” címmel. A második világháború utáni időszak városépítészeti mérlegét nem a mennyiségi és minőségi fejlődés tükrében vizsgálta, hanem az egyes épületfajták, épület-együttesek városképi megjelenését, a lakótelepek elhelyezését elemezte adott településen komplex, példaadóan szemléletes módon. Nagy ívű az írás, hiszen negyven év megépült összes jelentős épületét, épületegyüttesét nem egyszerű számba venni sem, nemhogy áttekinteni.

Így zárja elemzését: „Száz magyar városban, s még több mint kétezer községben, új életkörülmények építészeti kerete, ez negyven év mérlege, [...] tanulságokat is vonhatunk le belőle. [...] Hogy a jövőben ne csak a nagyvonalú, költséges dolgokra figyeljünk, hanem néha az olyan apróságokra is, amelyekkel viszonylag könnyen érhetünk el nagy hatást: a kertekre, parkokra, kerítésekre, vezetékekre. A szép környezet figyelemre készíttet, s ha szép lesz az ország, fegyelmezett lesz a nép. Az urbanisztika ehhez a legátfogóbb eszköz. Építészeti kérdés ez is. Negyven év építésének városépítészeti eredményei illetően egy barázdákkal kiteljesedett szép arcra emlékeztetnek.”¹⁰

A főtértől a kisvárosig

Kubinszky professzor városépítési, városrendezési szemlélete tükröződik akkor is, amikor egy település, településrész fejlesztéséről, vagy épületről, épületegyüttesről ad elemzést. Álljon itt erről néhány kiragadott példa: „Az elfoglalt főtér” című írásában több magyar és európai város főterének átalakítását, újabb épületekkel való beépítését elemzi, figyelemmel azok történeti múltjára. Végző megállapításai társadalmi összefüggésekre utalnak, ma is érvényes és elfogadott elveket takarnak: „A történeti múlttal tehát óvatosabban kell bánni. Lépésről-lépésre kell s szabad városaink ékét képező központi tereket fejleszteni, hogy egyik nemzedéket sem érje sérelem, megszokott környezetének erőszakos felborításával. Emberek lakják, járnak ezeket a főtereket. Nostalgia nélkül is kötik őket emlékek és meggyőződések (!) egy architektonikus múlthoz tudatosan, vagy tudat alatt. S ezt az architektonikus meggyőződést nem lehet és nem szabad erőszakosan sem elfoglalni, sem felhagyni.”¹¹

Komplex szemléletét jól példázza „A bajor király három kastélya” című írása is, amely tájépítészeti tanulmány. Mesterien mutatja be a három kastély körüli táj értékeit,

¹⁰ Kubinszky Mihály: 40 év városépítésének mérlege: Kritikai visszapillantás. Városépítés 21. (1985), 4. sz. 20–23.

¹¹ Kubinszky Mihály: Az elfoglalt főtér. Városépítés, 22. (1986), 5. sz. 33–34.

ahol a táj a meghatározó és hangsúlyos, s nem a kastélyok uralják azt. Érdekességként valószínűsíti, hogy a negyedik kastély azért sem épült meg, mert az uralta volna a tájat és nem illeszkedett volna a tájba.¹² Ezen írásából is érzékelhető, milyen nagy műgonddal nyúlt hozzá bármely témához, amely építészet, tájépítészet vagy városrendezés, és már 1988-ban a tájba illesztés foglalkoztatta, amikor az szakmai körökben nem volt túl gyakori. Később könyve is jelent meg e témában.¹³

Amikor Szekszárd fejlődéséről ad számot, a jól sikerült belvárosi rekonstrukció mellett a városszerkezet drasztikus átalakításáról is ír. Véleménye szerint kedvezőtlenül alakul Szekszárd egésze, mert a nagy lakosságszám változás¹⁴ szinte szétrobbantja a történelmi várost, megbomlik a táj–természet–építészet egysége.¹⁵ Kaposvár nyolcvanas évekbeli fejlődéséről-fejlesztéséről „Egy kisváros vasárnapja” címmel adott közre átfogó írást, megállapítva, hogy „Kaposvárnak nemcsak sajátossága, de egyben kimagasló érdeme, hogy lényegében kisváros tudott maradni.”¹⁶ Az ország egyik legnagyobb megyéjének központjában, megyeszerte fejlődő iparral, virágzó mező- és erdőgazdasággal háttérként, az ország egyik legmarkánsabb táji szépségeitől övezve egészséges keretek között fejlődik.¹⁷

„Balfürdő fejlesztése” című tanulmányában kimondta, hogy „... a fürdőzés több mint egészségügyi szükséglet, a fürdőzés kulturális tevékenység”, utalva ezzel a római fürdőkultúrára. Az egész komplexumot bemutató cikk kiemelten foglalkozik Balfürdő történeti múltjával, természeti és épített környezetével, amelynek összhangja – véleménye szerint – nem valósult meg teljes mértékben. Balfürdő további fejlesztését illetően, az írás zárásaként ezt írta: „Gyógyfürdőzés és úszás között a gyógyulásnak egy lépcsőfoka is húzódik. Ha a táji környezet további művelését is lépcsőfoknak tekintjük, akkor együtt már két lépés lehetősége is mutatkozik, hogy ez az ősi fürdő [...] építészetileg is kiteljesedjék.”¹⁸

A Győr belvárosának tömbrekonstrukcióiról és építkezéseiről szóló írásában igen frappáns meghatározást adott, amelyből széles látóköre, komplex szemlélete ismét érzékelhető: „A tömbrekonstrukció a műemlékvédelem és a városépítés érintkezése, e két építészeti tevékenység összefonódása, összegeződése, és illetően magas szellemi szintű előkészítést kívánó építészeti alkotótevékenység. Kihatásai ugyancsak messzebb hatóak, hiszen egy-egy óvárosi utcák által határolt lakótömbben a lakosok nagy száma miatt az itt folytatott építőmunkának komoly jogi, társadalompolitikai, várospolitikai feltételei és következményei is vannak.”¹⁹

¹² Kubinszky Mihály: A bajor király három kastélya: Tájépítészeti tanulmány. Városépítés 24. (1988), 2. sz. 27–28.

¹³ Kubinszky Mihály: Táj + építészet. A természeti környezet egy építész szemével. Budapest, 1995.

¹⁴ Szekszárdnak 1970-ben 23.000 lakosa volt, 1984-re 36.500 lakosú lett. Az adatok az idézett cikkből származnak.

¹⁵ Kubinszky Mihály: Gondolatok Szekszárd fejlődéséhez. Városépítés 20. (1984), 2. sz. 25.

¹⁶ 1980-ban Kaposvár lakosainak száma 74.100 volt, 2016-ban pedig 63.186.

¹⁷ Kubinszky Mihály: Egy kisváros vasárnapja. Városépítés 19. (1983), 3. sz. 18–19.

¹⁸ Kubinszky Mihály: Balfürdő fejlesztése. Városépítés 20. (1984), 3. sz. 26–27.

¹⁹ Kubinszky Mihály: A Győr belvárosi tömbrekonstrukciókról és építkezésekről. Városépítés 23. (1987) 3. sz. 29–31.

Vasútépítészet-történeti munkássága is kapcsolatban van a városépítéssel, városrendezéssel. „Városaink vasúti összeköttetése” című írásában a „regionális urbanisztika” fogalmat használja, amely alatt nem a szűken vett menetrendi összehangolást érti, hanem a magyar városok egymást közötti jó kapcsolata, megközelítése érdekében tett vasúti intézkedéseket. Példákkal illusztrálja a különböző típusú regionális központok, a városok vasúti összeköttetésének lehetőségeit és előnyeit. Egyik záró gondolata: „A városközi vasúti forgalom fejlesztése és stabilizálása eminens urbanisztikai érdek.”²⁰

Az új berlini főpályaudvar bemutatása kapcsán rövid áttekintést ad Európa metropoliszainak pályaudvarairól, megjegyezve, hogy ritka a központi pályaudvar. Áttekinti az egykor kettészakított Berlin vasútvonalait, vasúti megoldásait. Bemutatja a főpályaudvar egész építési folyamatát, majd így zárja írását: „Az új Berlin-Hauptbahnhof tehát elsősorban városrendezési érdem és érték. Méreteiben és a megoldás sajátosságában a közel két évszázados egyetemes vasútépítés történetében az egyik legjelentősebb pályaudvarlétesítési teljesítmény.”²¹

„Bécsben főpályaudvar épül” – adja hírül, s újfent történeti, építészeti, műemlékvédelmi és városépítészeti elemzést ad, a tervek alapján. Felvetései elgondolkodtatóak. Ezzel a magyar vonatkozással zárja írását: „S végül egy megjegyzés: Budapesten már az első világháború előtt terveztek főpályaudvart. A Városliget mögött helyezkedett volna el, ugyancsak átmenő vágányzatú és ötperonos lett volna. Az ország akkori 23 ezer km hosszú vasúti hálózatára és annak nemzetközi kapcsolataira volt méretezve. A Magyar Mérnök és Építész Egylet Vágó József építész nyertes tervpályázatát 1902-ben aranyéremmel tüntette ki. Az építkezést 1914-ben a vágányhálózat építésével Alagnál éppen megkezdték, amikor kitört a háború. Minden további munka elmaradt. A lehetőség azóta sem virradt fel. Tu, felix Austria!”²²

Írt az új szlovén–magyar vasútvonalról, a 125 éves Keleti pályaudvarról, a régi helyi érdekű vasutak épületeinek urbanisztikai és építészeti értékeiről is, valamint a régi és új dél-tiroli vasutakról, ahol kilencvenhét év után újraindult a forgalom, és a Vatikán saját pályaudvaráról. A sort lehetne folytatni.

Épületkritikák: szállodák, középületek

Szinte minden új és jelentős középületről, szállodáról közreadta írásait, mindent megnézett, lefényképezett a helyszínen. Álljon itt egy csokor ezek közül. A sárospataki Művelődés Házáról (építész Makovecz Imre, belsőépítész Mezei Gábor) így írt: „Az épület kimagasló urbanisztikai jelentőségű, a városkép éke. Makovecz architektúrája tehát nem-

²⁰ Kubinszky Mihály: Városaink vasúti összeköttetése. Városépítés 19. (1983), 6. sz. 25–27.

²¹ Kubinszky Mihály: Az új berlini főpályaudvar. Magyar Szemle 15. (2006), 7-8. sz. 160–164.

²² Kubinszky Mihály: Bécsben főpályaudvar épül. Magyar Szemle 17. (2008), 11-12. sz. 167–172.

csak táji, hanem urbánus környezetben is magas építészeti színvonalat képvisel.”²³ A Nyíregyházán megépült új művelődési központról (építész Bán Ferenc, belsőépítész Fekete György) szóló cikkében egy kis várostörténeti visszapillantást is adott.²⁴

Budapest új szállodáiról írva, a Stadion (építész Tolnay Lajos – Péchy György, belsőépítész Fehérvári Sándorné), a Penta (építész Finta József, belsőépítész Király László) és a Novotel (építész Finta József, belsőépítész Herrer-y M. Caesar) épületegyütteseik kapcsán felidéri a hajdan volt híres Duna-parti szállodasort, számba veszi a többi, addig megépült budapesti szállodát, valamint érdekes áttekintést ad az akkori idegenforgalmi szokásokról.²⁵ A „Szálloda az arborétumban” című cikkében a sárvári szállodáról ezt írja „Megérdemli a város, hogy új szállodájával betelepdedhessék az ősi arborétumba, hogy a természeti környezet erejével is hangsúlyozza a városközpont kulturális erejét és jelentőségét.”²⁶

„Az új soproni szállodák” című írása az új Lővér szállóról²⁷ (építész Winkler Gábor), az Új utcai Palatinus szállóról (építész Újváry Rudolf) és az északi városrészben épült Sopron szállóról (építész Bajnay Zsolt) szól. Áttekintést ad a régi és a hetvenes-nyolcvanas években épült, átalakított, felújított soproni szállodákról, a városrendezési összefüggésekről is. A Sopron szálló telepítésével kapcsolatos megállapítása: „Miként egykor a régi Lővér szállók felértékelték a város és Soproni hegység közé illeszkedő szép löveri kertes városrészt, úgy most a Sopron szálloda felértékeli az északi városrészt, a gazdanegyedet, melynek részletes rendezési tervét Sedlmayr Jánosné (VÁTI) már mintegy évtizeddel ezelőtt oly sok gonddal készítette el. Helyesnek bizonyult a város által irányított építészeti koncepció is, amely a korábban szinte semmibe vett városrészben felfedezte az értéket. Valóban Sopron legfőbb urbanisztikai értéke, a belváros műemléki együttese, csak a szegélyező löveri zöldövezettel és a gazdanegyeddel együtt teljeseedik ki. Ez a hármas, de funkcióban és egymást kiegészítő városszerkezeti együttes a város lényege.”²⁸

Építészet és társadalom

Minden olyan átfogó és jelentős témával foglalkozott, amely az adott időben a szakmai közvélemény fókuszában volt. Legyen az építészetet, városrendezést, városépítést, urbanisztikát érintő téma. Ezekből néhány példa:

„A 'magánerős' lakóház kultúrszintje” című írását így kezdte: „Elfogadtuk már régen azt a tételt, hogy az építészet a társadalmi fejlődést tükrözi. Azt is, hogy más művészetekhez viszonyítva lassabban reagál a társadalmi változásokra. Mégis el kell gondolkodni azon, hogy korunk építészetének melyik fajtája, ága képviseli híven – éppen a lakásépítés

²³ Kubinszky Mihály: A Művelődés Háza Sáropatakon. Városépítés 19. (1983), 4. sz. 24–25.

²⁴ Kubinszky Mihály: Az új művelődési központ Nyíregyházán. Városépítés 19. (1983), 1. sz. 25–26.

²⁵ Kubinszky Mihály: Budapest új szállodái: Stadion, Penta, Novotel. Városépítés 19. (1982), 6. sz. 28–30.

²⁶ Kubinszky Mihály: Szálloda az arborétumban. Városépítés 20. (1984), 3. sz. 28.

²⁷ A Fenyves, majd Lővér szállónak nevezett épület tervezője 1965-ben Perczel Dénes volt.

²⁸ Kubinszky Mihály: Az új soproni szállodák. Városépítés. 19. (1983), 5. sz. 20–21.

keretében – a társadalmi fejlődésünket: az állami (szövetkezeti) vagy a 'magánerős'? Hiszen a kettő között szemlátomást nagy a különbség." Megállapította, hogy a családirház alacsonyabb színvonala nem csak magyar jelenség, továbbá az építészetnek csak kevesek szemében van tekintélye, az építészeknek még kevésbé, „... aminek következtében a magánerős lakásokkal beépülő területek ahhoz a zenekarhoz hasonlíthatók, ahol a karmester hiába vezényel, mindenki összevissza muzsikál.” Bizakodását jelezte azonban véleményével, miszerint „... az építetők kultúrigénye a kerten, az épületet övező zöldterületen keresztül belopódzott a 'magánerős' lakóépületekhez: Aki a virágot szereti az rossz ember és rossz építető nem lehet. Talán előbb-utóbb még szép kerítést is fog építeni.”²⁹

A magasházak témája ma is napirenden van szakmai körökben, Kubinszky professzor 2007-ben „Magasház–toronyház” címmel adta közre írását. A tornyokat kultúrtörténeti összefüggésben elemezte, a templomtornyok mellett a funkcionális tornyokra (világítótorony, óratorony, kilátó, tűzoltó-torony, stb.) is kitért, megemlítve a lakótornyokat és kastélyok tornyait, mely utóbbiak a gazdag családok státuszszimbólumai voltak. Megállapítja, hogy „... a magasház elsősorban gazdasági indíttatású. [...] A felhőkarcoló érdekessége, hogy urbanisztikai elem, nem funkcionális szükséglet.” Így zárja írását: „Végül lényeges konklúzió, hogy az építészeti léptékváltás mintegy 'csak' kíséri a kort meghatározó nemzedékváltást. Mely Bábeltól a World Trade Centerig a kultúrtörténetnek is alapja. Talán ezért is tudomásul kell vennie a mi nemzedékünknek, hogy utódaink ott is fognak építeni magasházakat, ahol mi azt ma nem tartjuk helyesnek.”³⁰

Az „Urbanisztikai jubileum” című cikkének aktualitását az jelenti, hogy „... [a] Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésztechnológiai Karának jogelődje 1929-ben szervezte meg a Városépítési Tanszéket, és ennek élére Wargha Lászlót (1878–1952) hívta meg professzornak.” Itt a városépítéssel, városrendezéssel az elmúlt nyolcvan évben foglalkozó legfontosabb szakembereket mutatta be, a városrendezés–városépítés legfőbb eredményeivel együtt. Összegzésként megállapította, hogy „... helyes volt tehát a budapesti Műegyetem illetékeseinek döntése, hogy a városépítés diszciplinájának tanszéket állítson. Az első világháború és a trianoni országcsonkítás miatt ez az első elképzelésekhez képest ugyan késett, de 1929-ben megvalósult. Nagyon is méltányos, hogy ezt most, 80 év elteltével, megünnepeljük.”³¹

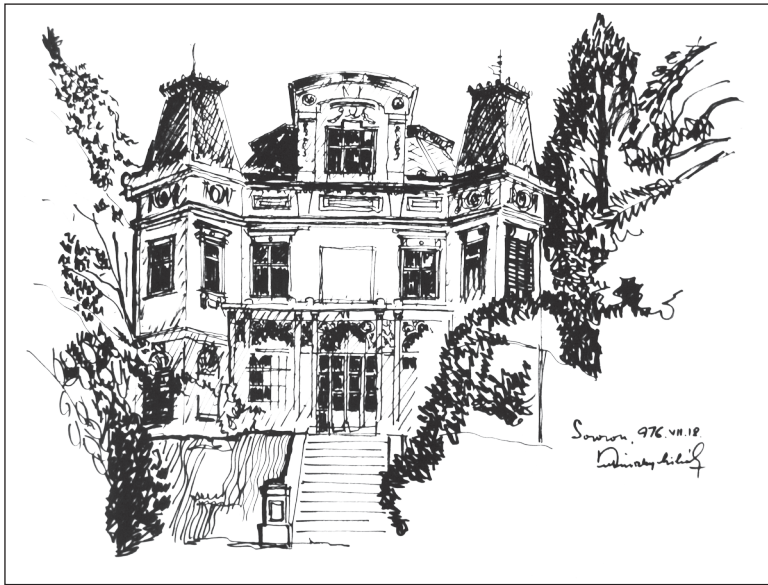
Sopron és a Lőver

Kubinszky professzor városépítési-városrendezési tevékenységének minden bizonnyal legfontosabb „terepe” Sopron volt. Mindkét Sopronnal foglalkozó könyvében külön fejezetekben elemezte a város fejlődését az 1905-ös Wälder-féle városrendezési terv elhatározásaitól, a Boronkai-féle 1939-es városfejlesztési terven keresztül a 21. századi vá-

²⁹ Kubinszky Mihály: A 'magánerős' lakóház kultúrszintje. Városépítés 19. (1983), 2. sz. 30–31.

³⁰ Kubinszky Mihály: Magasház-toronyház. Magyar Szemle 16. (2007), 7-8. sz. 161–166.

³¹ Kubinszky Mihály: Urbanisztikai jubileum. Magyar Szemle 18. (2009), 7-8. sz. 154–157.

Kubinszky Mihály: A Zettl-Langer-villa, Hársfa sor, tusrajz, 1976. (A Kubinszky család tulajdonában)

rosrendezési terveikig.³² Kevesen voltak olyan szakemberek, akik Kubinszky Mihályhoz hasonlítható történeti összefüggésben látták, elemezték Sopron városfejlesztését, városrendezését és városépítését.³³ Ebből a sokrétű és mintegy 62–65 évig – kora ifjúságától élete végéig – tartó munkásságából azokat az írásokat emelem ki, amelyek a legjobban reprezentálják a szeretett városáért végzett sokrétű tevékenységét.³⁴

Sopronért az SVSzE élén

Elsősorban a Soproni Városszépítő Egyesületben végzett munkája emelendő ki, ahol először tagként, majd az építési bizottság vezetőjeként, később elnökként végzett szerteágazó munkát, szinte teljes egészében a városépítéssel és a városrendezéssel összefüggésben. Húsz éves elnöksége zárásaként így kezdte beszámolóját: „1985-ben Bognár Dezső, a Soproni Városszépítő Egyesület (SVSzE) elnöke és Hargitai Nándor alelnök felkerestek

³² Kubinszky Mihály: Sopron építészete a 20. században. Tatabánya, 2003; Kubinszky Mihály: A régi Soproni Lőver. Egy lőverlakó építészfeljegyzései. Tatabánya, 2005.

³³ A Soproni Várostarténeti Atlaszban olvashatunk hasonló tanulmányokat, melynek igen jó összegzések Sopron topográfiájának bemutatására, de ezek Kubinszky Mihály elemzései, könyvei után, részben azokon alapulva születtek, valamint műfajuk is kissé más: Magyar Várostarténeti Atlasz 1. Sopron – Összeállította: Jankó Ferenc, Kücsán József és Szende Katalin; Dávid Ferenc, Goda Károly és Kiss Melinda közreműködésével, Sopron 2010.

³⁴ Kubinszky Mihály 1950-ben végzte el a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építézmérnöki karát, első cikkét 1953-ban jegyezték, az utolsót 2015-ben.

az egyetem Építéstani Tanszékén és felkértek, vállaljam el az Egyesület építési bizottságának megüresedett vezetői posztját. A megtisztelő felkérésnek örömmel tettem eleget, s így léptem elő az Egyesület egyszerű tagságából az elnökségbe. 1987-ben Bognár Dezső egészségi állapotára való tekintettel visszalépett, és a város vezetése engem jelölt az Egyesület elnöki tisztjére. A tagság június 11-én a Kaszinóban tartott közgyűlésen ezt meg is szavazta. A választás bizonyára azért esett rám, mert az említett bizottság sikeresen tiltakozott a Frankenburg úti csomópontban tervezett közúti felüljáró építése ellen. Noha a munkák már el is kezdődtek, Sopron műszaki értelmisége egyöntetűen bizottságunk álláspontját támogatta, s így a város akkori vezetése is belátta, hogy aluljáró építése célszerűbb, nem költségesebb és főleg a városképben előnyösebb.”³⁵

Kubinszky professzor SVSZÉ-ben végzett szerteágazó munkásságáról végső összegzés olvasható a *Soproni Szemlében*.³⁶ Ebből talán e két kiemelt mondat jellemzi legjobban egyesületi tevékenységét, emberi habitusát, amely a városépítéssel-városrendezéssel is értelemszerűen összefügg: „Az 1869-ben alapított Soproni Városszépítő Egyesület szellemiségének megfelelően a várost szerető, munkásságukban példamutató soproni polgárokkal vette körül magát, és szinte baráti társaságként – ezt szívesen hangsúlyozta – közösen végezték a munkát. [...] Sopron város érdekében mindenkor a szakmai érvek talaján, összefogva a műszaki értelmiségekkel és a várostörténet művelőivel, véleményezéssel, javaslattevéssel, az épített és természeti értékek védelmében tevékenykedett.”

*A Sopron Városfejlesztési Bizottság Építész Albizottsága*³⁷

1999. május 20-án hozta létre Sopron Város Önkormányzata Városfejlesztési Bizottsága saját szakmai albizottságaként az Építész Albizottságot, hét taggal. Kubinszky professzor a Soproni Városszépítő Egyesület elnökeként lett tagja az Albizottságnak egyesületi delegáltként annak létrehozásától 2005-ben történt megszűnéséig. Az Albizottság működése 2000 és 2002 között években volt a legerőteljesebb, minden szabályozási terv véleményezésekor, illetve a nagyobb városi építési beruházásokat érintő előterjesztések esetén rendszeresen ülésezett, majd 2002 őszétől egyre ritkábban.

Az Albizottság az alábbi főbb témákat tárgyalta, véleményezte:

- Sopron Településszerkezeti Terve, Általános Rendezési Terve, és helyi építési-szabályozási előírásai
- Győr-Moson-Sopron megye területfejlesztési programja
- Sopron, Belváros és a kapcsolódó történeti városrészek Szabályozási Terve és Helyi Építési Szabályzata
- Sopron, Lehár Ferenc utca Részletes Rendezési Terve és szabályozási előírásai

³⁵ Kubinszky Mihály: A Soproni Városszépítő Egyesület húsz éve (1987–2007). Soproni Szemle 62. (2008), 53–66.

³⁶ Józán i.m. 367–369.

³⁷ Sopron Városfejlesztési Bizottság Építész Albizottsága működésével kapcsolatos információkat Manninger Barnabás a Városfejlesztési Bizottság titkára bocsátotta rendelkezésre kérésemre e cikk megírásához.

Sopron, Frankenburg úti aluljáró (fotó: Simonics András)

- Sopron, Füredi sétány tervezése
- Sopron, Lőverek városrész és környéke Szabályozási Terve és Helyi Építési Szabályzata
- Sopron, Jereván városrész Ikva parti lakópark építése
- Sopron, Bástyá utcai építkezés ügye
- Sopron-Bánfalva Kutyahegy és környéke városrész Szabályozási Terve és Helyi Építési Szabályzata
- Sopronkőhida – Tómalom – Kistómalom-dűlő – Sand-dűlő Szabályozási Terve és Helyi Építési Szabályzata
- Sopron-Virágvölgy és környéke Szabályozási Terve és Helyi Építési Szabályzata.
- Sajnálatos módon az Albizottság üléseiről olyan részletes jegyzőkönyvek nem készültek, ahol a jelenlévő tagok, szakemberek által elmondottakat rögzítették volna, csak az Albizottság döntései ismertek. Kubinszky professzor mindvégig meghatározó személyisége volt az Albizottságnak elnökként és véleményalkotóként egyaránt.

A Frankenburg úti aluljáró

A Frankenburg úti aluljáró megvalósulásának körülményei több szempontból is érdekesek: hogyan lett a felüljáróból aluljáró? Az egész folyamat jobb megértéséhez érdemes – a teljesség igénye nélkül – megemlíteni Sopron városépítészetének és városképének néhány sajátosságát, kiemelve a tervezés folyamatában Kubinszky Mihály szerepét.

Sopron korábbi rendezési terveiben visszatérően szerepelt a várost kettévágó vasútvonalak külön szintű keresztezéseinek megvalósítási igénye. Az Ady Endre út – Deák tér

közötti vasúti átjáró különösen nagy fennakadást okozott a Belváros és a Lőverek közötti forgalom számára. A közlekedési szakemberek évtizedeken keresztül felüljáróban gondolkodtak, az akkori országos közlekedési lobbis elsősorban azt preferálta.

1968 októberében Sopronban az Építéstudományi Egyesület és a Közlekedéstudományi Egyesület helyi csoportjai által szervezett ankéton bemutatták az Út- és Vasútervező Vállalat által tervezett Frankenburg úti felüljáró tanulmánytervét. Majd az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium 1977-ben „Sopron–Egyetem és közúti felüljáró építészeti kialakítása és környezetének rendezése” címmel országos tervpályázatot hirdetett.³⁸ A tervpályázat alapját a Közúti Közlekedési Tudományos Kutató Intézet 1977-ben készített Frankenburg úti felüljáró tanulmányterve képezte.

Az építészeti-városépítészeti tervpályázat³⁹ eredményesen zárult. A Frankenburg úti felüljáró tervezése folytatódott, az engedélyek birtokában a kivitelezés megkezdését 1986-ra tervezték.⁴⁰ Az elkészült tervet azonban a városon belül sok bírálat érte városképbe nem illeszkedő, robusztus megjelenése miatt: 10 m magas kétoldali földrampák között csak a minimális szerkezetépítésére került volna sor. A Városszépítő Egyesület Kubinszky Mihály vezetésével több ízben bírálta ezt a műszaki megoldást. Sopron vezetése is egyetértett volna ezzel, de a minisztérium akaratát nem kívánta megváltoztatni, félve attól, hogy az egész beruházás meghiúsulhat.

Ebben a légkörben, 1985 végén, a Győriterv Vállalat Soproni Irodájának három tervezője, Simonics András, Fábiánkovits Ferenc és Hámori Gábor alternatív vázlattervet készített, felvetve a felüljáró helyett egy aluljáró építésének lehetőségét. A vázlattervben foglalt megoldást támogatta Kubinszky Mihály és a SVSZÉ vezetése is, és eljártak a város vezetésénél, akik hallgatólagosan, de a nyilvánosságot kerülve szintén pártolták az új elképzelést. Mivel a felüljáró kivitelezésének indítása már a küszöbön állt, nagyon gyors és hatékony intézkedésre volt szükség. A nyílt szembeállást a minisztériummal a város továbbra sem vállalta, ezért a SVSZÉ és személy szerint Kubinszky Mihály volt az, aki szakmai és közéleti kapcsolatai révén elérte, hogy a minisztériumban foglalkozzanak az ügygel. Az aluljáró létesítésével szemben a minisztérium és a felüljáróra kiválasztott kivitelező erős ellenállást mutatott, szakmai okokra hivatkozva próbálták azt ellehetetleníteni.

A viták eredményeként végül a minisztérium lehetőséget adott az aluljáró megvalósítására, azzal a feltétellel, hogy azt az eredeti kivitelező vállalatnak kell megépítenie 1986-os kezdéssel, és nem kerülhet többre, mint a felüljáró. Ezt követően kapott megbízást a Győriterv Soproni Irodája az engedélyezési és kiviteli tervek soron kívüli elkészítésére. A kivitelezés megkezdéséig a minisztérium és a beruházó folyamatosan bizonyítani

³⁸ *Schneider Lipót*: Sopron városi közlekedésének fejlesztése II. rész. Soproni Szemle 34. (1980), 146–150.

³⁹ A sors iróniája, hogy e cikk írója Sopron Városi Tanács Városrendezési csoportvezetője volt akkor, és feladatául kapta a tervpályázat zsűrijében való közreműködést

⁴⁰ 1983–1984-ben, a Közlekedési és Postaügyi Minisztérium (KPM) felügyelete alatt, a KPM Közúti Igazgatóság megrendelésére, az UVATERV készítette el a közúti felüljáróval történő vasútkeresztezés engedélyezési, majd kivitelezési terveit. Az építési engedélyt a Közlekedési Főfelügyelet kiadta. A kivitelező kiválasztására a Győr-Moson-Sopron Megyei Beruházási Vállalt és az UTIBER lebonyolításában került sor, a nyertes a Hídépítő Vállalat lett.

Kubinszky Mihály: A Poszvék-Östör-Kubinszky-lőver, Kőkényes köz, tusrajz, 1975.
(A Kubinszky család tulajdonában)

akarták, hogy a felüljáró építése az egyedüli korrekt megoldás. A város a konfliktust nem vállalta, a tervezők csak a SVSZÉ támogatására számíthattak, ami ebben a helyzetben már csak erkölcsi támogatást jelentett.⁴¹ Az aluljáró kivitelezése 1986 októberében kezdődött el, forgalomba helyezésére 1988-ban történt meg. Az aluljáró azóta is Sopron közlekedési hálózatának egyik kulcspontja. A közúti aluljáró megvalósíthatóságának bizonyítása eredményezte a Sopron, Kőszegi úti közúti aluljáró közelmúltban történt megépítését is. Igen tanulságos a Frankenburg úti aluljáró megvalósulásának története, hiszen azt prezentálja, miként lehetett a nyolcvanas években egy állami (párt) döntést jó diplomáciai érzékkel, szakmai összefogással, korrekt tervekkel megváltoztatni. Továbbá az is egyértelmű, hogy ebben a SVSZÉ akkori elnökének, Kubinszky Mihálynak döntő szerepe volt.

A Lőver

Kubinszky Mihály Sopronban, a Lőverben született, azt kora gyerekkorától ismerte, szerette, magáénak érezte, s ott is lakott élete utolsó évéig. Már kora ifjúságában, végzett építésztként foglalkozott a Lőverrel, mint érdekes városrészsel, annak épületeivel, élővilágával, növényzetével, városépítészeti összefüggéseivel. Igen hamar felismerte a Lőver világnak értékes karakterét, és azt gazdag munkássága részeként, írásaiban sokszor megjelentette. A Lőverrel kapcsolatos kutatásait, alapos gyűjtő munkáját a két kiadást is megért

⁴¹ Simonics András közlése az aluljáró megvalósulásával kapcsolatban, aki a Frankenburg úti és Kőszegi úti közúti aluljárók generáltervezője volt.

A régi soproni Lőver – egy lőverlakó építész feljegyzései című könyvében adta közre.⁴² Ebben külön alfejezetet szentelt a Lőver városrendezési terveinek az „Utak, kertek” fejezetben belül. Bemutatta az 1905-ös Wälder-terv, az 1939-es Boronkai-terv és az utána következő Winkler Oszkár – Kubinszky Mihályné által készített rendezési terv, és a későbbi tervek lőveri vonatkozásait, továbbá a kimondottan a Lőver szabályozására készült terveket és előírásokat.⁴³ Összegzése így hangzik: „A Lőverre vonatkozó urbanisztikai tervek konklúziójaként megállapíthatjuk, hogy a Lőver jellegét ma is a beépítési hányad szigorú megkövetése és a telekméretek minimalizálása mellett maga a környezethez igazodó jó architektúra biztosíthatja, aminek nehéz előírásokkal érvényt szerezni.”⁴⁴ Érdekes és tanulságos a könyvében bemutatott Lőver Bizottság összetétele, működése is.⁴⁵

Kubinszky professzor Lővert védő és népszerűsítő tevékenységének egyik fontos akciója volt a Lőver szálló konferenciatermében 1985-ben megtartott „Lőver-ankét”.⁴⁶ A rendezvény célja a magyar és osztrák szakemberek – építészek, városrendezők, botanikusok, orvosok, szállodaigazgatók, erdészek – eszmecseréje volt, a városlakók részvételével. A minden részletet felölelő összejövetel igen hasznosnak bizonyult mint nyílt figyelemfelhívás a városrész értékeinek megóvására. Kubinszky Mihály ekképpen Winkler Gáborral karöltve a Lőver örökségvédelme, és tágabban az országos jellegvédelem törekvéseinek egyik úttörője és élharcosa volt.

A karaktervédelem–jellegvédelem fogalomköre és témája így részben a Lőver példáján érlelődött meg. „A karaktervédelem fogalmát először néhai Pogány Frigyes professzortól, az építészetelmélet kimagasló személyiségétől hallottam, harminc évvel ezelőtt. [...] Az építészeti jelleg merően sajátos – eddig elhanyagolt – kategória. Eltér az építészeti stílus fogalmától, mely elsősorban formai jegyek, mégpedig az épületnek egy bizonyos korszakra jellemző kompozíciója mellett is főként az ékesítő jegyekre, ornamentikára, dekorációra vonatkozik. Vagy legalábbis ebben a szellemben használjuk a stílus kifejezést. A jelleg ennél több is, kevesebb is. Látványi hatást értek rajta, amelyet az épületek csoportja, összessége, egy utcakép vagy térfal megjelenésében kirajzol, s amiben éppen nem a stílus dominál, hanem sokkal átfogóbb vonások, mint az épületek magassága, tetőidoma, homlokzatuk anyaga, színe, sőt az épületek kora és állapota.”⁴⁷

⁴² *Kubinszky Mihály: A régi soproni Lőver* i.m. 2005 (második, bővített kiadás, Stil Nuovo, 2013)

⁴³ E cikk írója is készített a Győriterv Soproni Irodája tervezőjeként szabályozási tervet előírásokkal a Lőverekre Szabó Leventéné néven, de Hidasi Jenő és Varga László tervei is szerepelnek az említett fejezetben. *Kubinszky: A régi soproni Lőver* i.m. 47–52.

⁴⁴ *Uő: A régi soproni Lőver* i. m. 52.

⁴⁵ *Uő: A régi soproni Lőver* i. m. 42–45.

⁴⁶ *Kubinszky Mihály: A Lőverek urbanisztikai jelentősége és helyzete. Városépítés* 22. (1986), 4. sz. 24–27.; *Varga László: A soproni Lőverek egészségügyi vonatkozásai. Uott*, 28.; *Vránics István: A Lőver idegenforgalmi jelentősége, ennek néhány követelménye, szempontja. Uott*, 28.; *Koloszár József: A soproni erdők. Uott*, 28–29.; *Csapody István: Lőver-ankét Sopronban: A Lőverek növényvilága. Városépítés* 22. (1986), 5. sz. 35–37.

⁴⁷ *Kubinszky Mihály: Az építészeti jellegvédelem. Magyar Szemle* 7. (1998), 5-6. sz. 195–200.

A soproni építészekre és épületekre emlékező írásában a Lőver közlekedésére, illetve a Frankenburg úti aluljáróra a következőképpen tekintett vissza, újra megcsillantva komplex látásmódját, széles látókörét: „Ehhez az aluljáróhoz kapcsolódva meg kell említenem, hogy a Wälder József városi főmérnök által 1905-ben készített „szabályozási terv” a város építészeti alakításának egyik kimagasló munkája és saját korában eredménnyel kecsegtető mérföldkőve volt. Sajnos az első világháború elgázolta a terv készítése idején joggal remélt néhány premisszát. Így a város lélekszámának az elképzelt (és számításokkal akkor igazolt) megnégyszereződésének, valamint a vasútvonalak töltésre emelésével a közúti kereszteződések szintben értelmezett elválasztásának elmaradását. Mégis Wälder József tervei szerint alakult az Alsólőver új úthálózata, lakóházas beépítése. Most, közel száz évvel a szabályozási terv készítését követően, a várost és a Lővert összekötő közúti aluljárókból ugyan csak a második készül el, de az eltelt száz év alatt gyökeresen megváltozott közlekedési helyzethez igazodva végeredményben mégiscsak Wälder József célkitűzéseinek a jegyében.”⁴⁸

Egyesületi élet és szakmai közélet

Kubinszky Mihály önéletrajzi könyvében külön fejezetet szentelt az egyesületi életnek, ahol sorra vette mindazokat a számára fontos és emlékezetes szervezeteket, amelyekben aktív szerepet vállalt.⁴⁹ Az alábbiakban írásom szempontjából néhány szervezetet és témát emelek ki, értelmezve, kiegészítve az önéletrajzban foglaltakat. Sopron szakmai közléte mindig igen intenzív volt, s ebben meghatározó szerepe volt Kubinszky Mihálynak. Olyan időszakban történt mindez, amikor a civil szféra kevéssé volt népszerű, és működését erősen korlátozta a pártállam. De Sopron határsáv miatti „zárt világa”, polgári értékrendje, emberi tartása, valamint magas szakmaisága lehetővé tette a civil körök, egyesületek, társaságok működését, szakmaiságuk kibontakozását.

A Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége (MTESZ) Sopron városi szervezete mindig jelentős integrálós szerepet vállalt a város műszaki értelmiségének életében, a hozzá tartozó húsz-harminc egyesületi csoporttal együtt. A Széchenyi palotában lévő székház mindenkor a szakemberek találkozóhelye, konferenciák, tudományos rendezvények helyszíne volt. Itt működött az Építéstudományi Egyesület (ÉTE) Soproni csoportja is. Kubinszky Mihály az ÉTE⁵⁰ Soproni Szervezetének létrejöttétől, 1952-től tagja, majd titkára, Winkler Oszkár nyugdíjba vonulását követően hosszú ideig elnöke volt.⁵¹ Elnöksége idején 1972-ben javaslatára indult az ún. „diapozitív parádé”, amelyben a soproniak fotóikkal vehettek részt, kapcsolatot teremtve az építészek, építők közösségével. Az évtizedekig tartó igen sikeres rendezvénysorozat részeként minden alkalommal

⁴⁸ Kubinszky Mihály: Emlékeim soproni építészekről és épületekről. Soproni Szemle 67. (2013), 82–89.

⁴⁹ Kubinszky Mihály: Az ion fejezet. Egy építész emlékiratai. HAP Galéria, Budapest, 2006. 84–96.

⁵⁰ 1952 és 1990 között a neve Építőipari Tudományos Egyesület volt.

⁵¹ Kubinszky Mihály elnökségének kezdetén, 1975–1982 között az ÉTE titkára voltam Szabó Leventéné néven.

200-250 értékes kép gyűlt össze, gazdagítva a vizuális kultúrát.⁵² Emellett előadások, épületlátogatások, szakmai kirándulások szolgálták a Kubinszky által is nagyra tartott tudatformálást.

A budapesti székhelyű Magyar Építőművészek Szövetségének (MÉSZ) munkájában 1960-tól, elsősorban mint tag vett részt, közvetlenül néhány előadással és egy cikluson át bizottsági elnökként.⁵³ Erről részletesen beszámolt megjelent könyvében.⁵⁴ Továbbá hosszú ideig építésztkritikai írásai jelentek meg a MÉSZ szakmai folyóiratában, a Magyar Építőművészetben. Ezek között voltak városrendezéssel-városépítéssel kapcsolatos írásai is.⁵⁵

A Szombathelyen működő, 2017-ben 50 éves Savaria Urbanisztikai Nyári Egyetemen hallgatóként többször is részt vett, előadóként azonban sajnos nem. A Nyári Egyetem 1974-től a Magyar Urbanisztikai Társasággal való együttműködésnek is köszönhetően urbanisztikai témájú tanfolyamokat szervezett.⁵⁶ Kubinszky professzor urbanisztikai szemléletét hűen tükrözi, hogy az urbanisztika új fórumává váló Savaria Urbanisztikai Nyári Egyetemet a régióban szakmai körökben népszerűsítette, felkarolta, s maga is hallgatója volt.⁵⁷ Engem is ő hívott és vitt el 1974-ben oda, amiért utólag is hálával tartozom a professzor úrnak.⁵⁸

Kubinszky professzor a soproni építészek szervezetével intenzív szakmai kapcsolatban volt, a Soproni Építész Kör elnökeként nagy tisztelet vette körül.⁵⁹ A Kör 1992 és 2010 között 15-30 fős tagsággal működött mint „Római Klub”, minden hónapban holdtöltekor találkoztak, amikor építészettel kapcsolatos előadásokat tartottak, önképzőkör-szerűen építészeti-városépítészeti kérdésekkel foglalkoztak. Kubinszky professzor több előadása közül Kós Károlyról és munkásságáról több ízben is beszélt, akivel ő többször személyesen találkozott.⁶⁰ Az építészet jövőjét felvázoló „What next? Mi jön?” címmel tartott spontán előadását többen a mai napig meghatározó szakmai etalonnak tekintik.⁶¹ Előadásából kitűnt, hogy naprakészen informált az építészet elméletében és gyakorlati részében egyaránt. A Kör tevékenysége sokrétű volt, több alkalommal tervtanács-szerű megbeszélést tartottak. Ha valamelyik kolléga bizonytalan volt aktuális terve helyességéről, véleményt, bírálatot kérhetett, ez mindenki számára hasznos volt! A Kör önkéntes alapon, szakmai védjegyként működött, részrehajlás nélkül, a közvetlenség volt a

⁵² Horváth Károly: A Soproni Csoport beszámolója. In: Mészáros Ferenc (szerk.): 50 éves az Építéstudományi Egyesület 1949–1999. Budapest, 1999 215–218.

⁵³ Sopronban nem volt a MÉSZ-nek szervezeti egysége.

⁵⁴ Kubinszky: Az ion fejezet i.m. 90–94.

⁵⁵ Lásd e számban Kubinszky Mihály irodalomjegyzékét.

⁵⁶ A MUT főtítkára, Barna Gábor volt ennek az együttműködésnek a motorja

⁵⁷ Heckenast János, a Savaria Urbanisztikai Nyári Egyetem egykori elnöke visszaemlékezése.

⁵⁸ Azóta is részt veszek minden évben, 1982 óta a Nyári Egyetem Tanácsa tagjaként.

⁵⁹ Sári István építész, a Kör egykori titkára (1992–1999. között Sopron főépítésze) szóbeli közlése.

⁶⁰ Fekete Szilárd építész visszaemlékezése.

⁶¹ Sári István és Viszlai József építészek közlése.

jellemzője. A Kör saját tagjai körében pályázatot írt ki Brennbergbánya felhagyott ipari létesítményeinek hasznosítására, a zsűriben Kubinszky Mihály is részt vett. A Pannónia szállóban megrendezett „Sopron XX. századi építészet” témájú kiállításukat Kubinszky professzor nyitotta meg, Makovecz Imre jelenlétében.⁶²

Szubjektív összefoglaló

Igen örülök, hogy ezt az időutazást megtehettem és ilyen fantasztikus szakmai mélységekben és magasságokban járhattam, amikor megkíséreltem áttekinteni Kubinszky Mihály gazdag városépítési-városrendezői munkásságát, avagy inkább belepillantani abba. Végig az motoszkált bennem, amit csak félve merek kimondani: Kubinszky Mihály egy polihisztor volt.⁶³ Az alábbiakban megpróbálom összegezni, mit is hagyott az utókorra gazdag városépítési-városrendezői munkásságából.

Mindenekelőtt komplex szemléletét és széleskörű látásmódját kell kiemelnem. Példát mutatott kollégáinak és tanítványainak egyaránt alaposságával, emberi tartásával és nyitottságával az új dolgok iránt. Személyiségének elválaszthatatlan része volt Sopron város és kiemelten a Lőver szeretete, mindenre kiterjedő alapos ismerete. Sopronnal és tágabb pátriájával, a történeti Magyarországgal és Európával kötötték össze építészeti-kritikai tézisei,⁶⁴ megjelent könyvei és nagy számú szaktudományos és a tágabb közönséget is megszólító írásai. Ránk hagyta mindezekon túl felbecsülhetetlen értékű fotóarchívumát is. A jövő nemzedékre, s a kutatókra vár, hogy mindazt feldolgozzák, elemezzék, közkinccsé tegyék, amit Kubinszky Mihály letett a szakma oltárára.

Igen találónak érzem Götz Eszter megfogalmazását Kubinszky professzor szakmai munkásságának összegzésére: „Ha csak minden századik építész vagy író, kutató, művészettörténész vagy laikus városlakó ilyen szeretettel és figyelemmel fordulna saját lakóhelye felé, és Kubinszkyhoz hasonló módon a természet és az épített környezet, a családok és az intézmények történetét képes lenne egyetlen összefüggő folyamatként látni, nem kellene aggódni a magyar társadalom környezetre való érzékenysége miatt.”⁶⁵

Záró gondolatként ezzel az idézettel emlékezem Kubinszky Mihályra mint városépítészre-városrendezőre, a soproni löverlakóra, amely igen jól kifejezi, összegzi emberi habitusát: „Sopron szeretete, a város értékeinek megőrzése, gyarapítása, az elődök kiemelkedő tetteinek példás követése és a Sopron városáért érzett felelősség ébren tartása örökül maradt ránk.”⁶⁶

⁶² A kiállítást rendezte: Fekete Szilárd építész.

⁶³ Így utólag igen sajnálom, hogy az 1982-ben Sopronból történt elköltözésem után csak igen ritkán volt alkalmam Kubinszky professzorral találkozni, avagy telefonon beszélni, de ez nem rajta múlt.

⁶⁴ Lásd *Hadas László*: A dór fejezet -Kubinszky Mihály építészeti-kritikai elvei c. e számban lévő cikkét.

⁶⁵ Götz Eszter: A Lőverek újabb arca. Régi-Új Magyar Építőművészet 2013, 9. sz. 44. <http://meonline.hu/archivum/a-loverek-ujabb-arca/>

⁶⁶ *Józan* i.m. 369.